

Posudek vedoucího na diplomovou práci Ondřeje Srby

Klášter Dolonnuur a vzájemné vztahy qingského dvora, Vnitřního Mongolska a Chalchy v 17.-19. století ve světle vybraných archivních pramenů 2011, 192 str.

Ve studiu mongolských dějin v období vlády mandžuské říše Velkých Čchingů je mnoho nevyřešených otázek. Dodnes je běžně uznávanou představou, že Mandžuský stát v 17. století vyvolal válku mezi Ojraty a Chalchy, čímž Mongoly oslabil, aby je pak ovládl a na dvě stě let učinil svou kolónií, ojratský chan Galdan Bošigt bojoval odhodlaně za osvobození Mongolska od mandžuského útlaku a za jeho sjednocení, a Mandžuoové používali Žlutou víru jako nástroj pro kolonizaci Mongolů.

Avšak podle mongolských historiků ze starších dob Ojrati zničili kláštery chalchské kláštery „Červené víry“ a pobili jejich mnichy, východní Mongolové uprchli do Vnitřního Mongolska a stali se vazaly Mandžůů, část uprchla do Burjatska a přijala ruské poddanství. Mandžuský císař osobně vedl tažení proti Galdanovi a porazil jej a dal vzkvétat Žluté víře v Mongolsku. Toto velmi potěšilo Dalajlámu, který prohlásil mandžuského císaře za převtělení Mandžušrího. Od té chvíle Mandžuoové a Mongolové společně vládli Číně a žili v míru.

V každém z těchto dvou názorů je pravděpodobně část pravdy i část nepravdy.

K ustanovení historické pravdy je kromě studia pramenů nezbytná pečlivá práce s archivními materiály. Ondřej Srba si vybral téma v dějinách mongolské „Žluté víry“ velice důležitého Dolonnúrského kláštera, 7 měsíců pečlivě studoval související materiály v Mongolském státním ústředním archivu a objevil mnoho zajímavých dokladů. Došel k závěru, že Dolonnúr byl důležitým klášteřem, který sloužil jako komunikační centrum mandžuského císaře s Vnější Mongolskem a jako středisko komunikace mezi Severním a Jižním Mongolskem, zároveň pak byl významným centrem mongolské buddhistické kultury a literatury a střediskem obchodu mezi Čínou a Mongolskem.

Domnívám se, že tato studie bude novým impulsem, který povzbudí odhodlání historiků vyjasnit jednu ze zásadních otázek mongolských dějin – historickou pravdu o Džebdzundamba chutuktuovi a najít odpověď na otázku vztahu mandžuských císařů k buddhismu. Je třeba zjistit, zda mandžušští císařové byli věřícími lamaisty nebo ne. Dolonnúrem prošla obrovská práce na překladu Gandžuru a Dandžuru a na přípravě základu, z něž vycházela mnohasetletá tradice překládání buddhistické literatury, totiž terminologického slovníku Merged garachyn oron. Ale zároveň byl Gandžur z čínštiny přeložen do mandžuštiny. Je otázkou, jakou překladatelskou tradici buddhistických děl měli Mandžuoové. V budoucnu vyvstane velmi zajímavá otázka jazyka a terminologie mandžuského Gandžuru.

Badatel v práci uvádí množství archivních materiálů o fungování pekingského kláštera Jungche-kungu. Přestože tento klášter nebyl přímo propojen s dolonnúrským klášteřem, byl velmi důležitý z pohledu náboženské politiky mandžuských císařů, proto mají i tyto materiály k tématu vazbu. Dále se autor zmiňuje o dalším císařem založeném velkém klášteřu v severním Mongolsku, totiž o klášteřu Amarbajasgalant. Informace o jeho fungování nejsou z archivních materiálů příliš jasné. Je zřejmé, že mandžuský císař vynaložil obrovské

bohatství na vybudování těchto tří klášterů, a že úkolem všech tří bylo každý ten číst modlitby za Tři Nejvyšší (mandžuské císaře). Klášter Jung-che-kung ovšem ve světle archivních materiálů vystupuje jako důležité centrum buddhistického vzdělání, zatímco z Ondřejem publikovaných archivních materiálů se zdá, že dolonnúrský klášter nebyl vzdělávacím centrem a jeho účelem bylo pouze čtení modliteb. Domnívám se, že je třeba dále studovat archivní materiály, neboť tento dojem může být zkreslený.

Běžné vědomosti historiků o Dolonnúru zpravidla nepřesahují několik faktů typu, že je to místo, kde se uskutečnil sjezd, na němž se Chalchové přijali poddanství Mandžuum a že zde byla vyrobena socha bódhisattvy Megdzed Džanrajsiga pro klášter Da Chüree. Avšak Ondřej pomocí archivních materiálů dokázal, že Dolonnúr byl také důležitým kulturním centrem, což je podle mého názoru důležitým přínosem k historickému bádání. Ondřej Srba si zvolil konkrétní téma, k němuž shromáždil množství archivních materiálů, z nichž vybrané texty transkriboval a opatřil dobrým překladem do češtiny. Historikové i ti, kdo se o dějiny zajímají, mohou z této diplomové práce získat nové a zajímavé vědomosti. Přestože cílem práce nebylo hloubkové studium jazyka archivních análů, je správné, že autor zaznamenal také typy mongolských úředních spisů a povšiml si jejich slohových zvláštností a ustálených formulí.

Za zmínku stojí, že kromě archivních materiálů autor dobře využil také cizojazyčných (francouzských, japonských, čínských, ruských) pramenů, které pouze mongolští historikové neznají nebo jim nevěnují pozornost. Velmi zajímavé jsou například autorovy překlady záznamů křesťanského kněze Verbiesta, který navštívil Mongolsko, a křesťanského misionáře Gerbilliona, který sedmkrát navštívil mongolské oblasti, doprovázel císaře do Dolonnúru a přesně popsal průběh sněmu, na němž se Chalchové stali poddanými Mandžuum. Gerbillion, který na vlastní oči viděl prvního Džebzundamba chutugtu, jej popsal jako asi padesátiletého mohutného muže. Mongolové považují mylně mandžuský titul „enduri“ (božstvo, božský) za mongolské slovo „vysoký“ a tvrdí, že pojmenování „Öndör gegen“ vzniklo kvůli jeho vysoké postavě.

Mongolští historikové a religionisté se domnívají, že od třináctého století, kdy do Mongolska přišli křesťanští misionáři, byly misionářské aktivity přerušeny na pět set let, než se zde v 19. století (1837) objevili otcové Huc a Gabet (příspěvek na konferenci pořádané Mostaertovým centrem v Mongolsku, 2011). Podle Ondřejova názoru navštívili francouzští kněží Mongolsko v letech 1682-1683 a 1688-1698, což lze považovat za nové zjištění pro mongolskou religionistiku.

Diplomová práce Ondřeje Srby je systematicky utříděná a přehledně podaná, materiál zpracovává z vědeckého pohledu, zároveň ukazuje autorovu vynikající znalost mongolského jazyka a literatury, kultury i historie. Autor je schopen kritického hodnocení dosavadního bádání. Text zcela splňuje nároky na diplomovou práci, proto jej navrhuji k obhajobě a hodnotím jako výborný.